

înțeleptului și cumpătatului Mateiu Vodă Basarab. Existența acestei nuanțe rusești și în literatura religioasă românească a Ardealului a arătat-o dl Iorga¹.

Și mai este de remarcat că pribeagul Domn al Moldovei, Gheorghe Ștefan, înainte de a se așeza la Stettin, a cutrierat Rusia și Ardealul și nu-i cu neputință să fi ajuns traducerea făcută de popa rusesc cu prilejul acestei pribegii a lui Gheorghe Ștefan (care și-a adus din Rusia și o țiuțoare) în Bihor.

Dl Șt. Meteș mai arată că prin Bihor pe atunci s'au mai făcut și în alte sate (Stracăș, Șiumugiu) astfel de scrieri².

Cum să ne lămurim această vioiciune literară românească prin părțile Bihorului? Istoria ne poate da aceste lămuriri.

Domnul izgonit din Muntenia, Constantin-Vodă-Basarab care „știă și grecește, turcește și ungurește, și-a cumpărat, cu 33 de mii de taleri, în Blaj, la 7 Maiu 1658, prin mijlocirea unui alt pribeag³ (amintitul Gheorghe Ștefan), de la principele Gheorghe Rákóczi II, cetatea Solyomkő din comitatul Bihorului, de care se țineau peste 20 de sate românești, între care și Tinodul, unde zidește o biserică nenorocitul Constantin-Vodă . . .”⁴

Prezența cu dărnicie a unui Domn român evident că a avut o influință priincioasă asupra mișcărilor sufletești ale Românilor de prin acele părți și nu-i decât cu totul firesc că protopopul popa Pătru, preotul bisericii clădite de un Domn român, să fi înjghebat și copiat cărți religioase.

Iată, legătura firească a împrejurărilor în care a lucrat cu râvnă protopopul popa Pătru.

Bitay Á.

Dicționarul în zece limbi al lui Calepinus și filologia românească.

Călugărul augustin din satul Calepio (lângă Bergamo, în Nordul Italiei), Ambrosius Calepinus (1435—1511) a scos în 1502 un dicționar latin, căruia în edițiile următoare i s'a adăogat rând pe rând câte o nouă limbă, așa că ediția din 1585 (Lyon) a ajuns să fie în zece limbi, cuprinzându-se într'însa și limba ma-

¹ N. Iorga, *Istoria bisericii românești* etc. I (Vălenii de Munte 1908), p. 337 și passim.

² *Op. cit.*

³ Peste puțin eră să vie și un al treilea: Radu Mihail (Mihnea) din Muntenia.

⁴ Meteș, *o. c.*, p. 286.

ghiară. Pentru filologia maghiară dicționarul acesta cu tezaurul lui de 25,000 de cuvinte — cu toate numeroasele greșeli de tipar — are foarte mare însemnătate. Cum însă autorul părților maghiare: Laskai Csókás Péter (Petrus Monedulatus, după moda latinizantă de atunci), ca unul ce învățase și trăise în Ardeal — deși eră originar din județul Baranya — știă și românește, și din când în când face și câte o observație privitoare la limba română (d. e. la cuvântul Deus)¹, cred că cercetarea din partea filologiei române a acestui dicționar ar aduce ceva folos și pentru ea.

Bitay Á.

Incă odată Minčol.

La cele privitoare la acest termen² mai adaug că el se află ca nume de munte și în Nord-vestul județului Sáros. La poalele acestui Minčol se găsește cetatea Tarkő care a jucat un rol însemnat în revoluția țărănească din 1514³.

Bitay Á.

Date referitoare la chestiunea cuvântului „vlach”.

Chestiunea aceasta are și în literatura maghiară un loc însemnat, și anume în legătură cu chestiunea daco-română.

L. *Thallóczy* a ținut o prelegere despre cuvântul *vlach* în ședința din 12 Noem. 1901 a Academiei Maghiare, arătând că datele medievale numesc așa un popor păstor din Bosnia.

Renumitul arheolog din Munkács, T. *Lehóczky*, publică, în revista „*Ethnographia*”⁴, un articol mic, dar important, arătând

¹ Vorbește și despre „Țara Făgărașului”.

Szily Kálmán în *Nyelvtud. Ért.* XIII. köt. 8 sz. Ki volt Calepinus magyar tolmácsa? a crezut că tâlmaciul pentru partea maghiară a fost ieziuitul Szántó István. În revista *Magyar Nyelv*, 1913 (Elnöki megnyitó beszéd) a revenit asupra acestei păreri și a arătat că autorul maghiar este învățatul Laskai.

² *Dacoromania* I, pp. 117—120 și II, p. 68².

³ Márki S., *Dósa György*, Budapest 1913, p. 326. Ar fi de cercetat arhiva acestei cetăți, adică a familiei proprietare: Tharcsay (Tárczay), fiindcă cetatea aceasta eră centrul unui domeniu întins de care se țineau 26 de localități în Sáros și 6 în Szepes. Márki l. c. După termenul de Minčol este de crezut că „Vlachii” documentelor maghiare și polone au trecut pe aici în cursul cunoscutei lor migrațiuni schițate de Miklosich.

⁴ Vol. VIII, 1901, pp. 102—10.